

Úhrnný obnos bankovek v předchozím odstavci zmíněný sestává:

1. z bankovek při původním okolkování kolkem opatřených;

2. z bankovek vydaných do polovice obnosů žirových účtů a pokladničních poukázek rakousko-uherské banky, převzatých po rozumu nařízení vlády republiky Československé ze dne 6. března 1919, č. 119 sb. z. a n., a

3. z bankovek jedno- a dvoukorunových, které jsou na území státu československého v oběhu.

§ 11.

Pokud opatření tohoto zákona nenabyla účinnosti již ve smyslu zákona ze dne 25. února 1919, č. 84 a 88 sb. z. a n., nabývají účinnosti dnem vyhlášení.

§ 12.

Výkon tohoto zákona ukládá se ministru financí.

T. G. Masaryk v. r.

Švehla v. r., v zastoupení min. předsedy.

Dr. Rašín v. r.

Příloha VI.

Řeč v Národním shromáždění dne 13. května 1919 při předložení rozpočtu na rok 1919.

Slavné shromáždění!

Slíbil jsem, že do konce dubna podám rozpočet příjmů a vydání Československé republiky na rok

1919. Tomuto slibu jsem tím, že jsem dnešního dne v první schůzi, která po konci dubna nastala, tento rozpočet předložil, dostal. Slíbil jsem Národnímu shromáždění, že rozpočet zařídím tím způsobem, aby byly příjmy i vydání rozděleny na příjmy a vydání řádná a mimořádná, abychom aspoň přibližně viděli, jak bude naše hospodářství vypadati, když nastanou normální poměry, a abychom odlišili to, co mimořádné poměry vyvolaly, od toho, co bude nákladem i co bude příjmem za dob řádných. Také tomuto svému slibu jsem dostal a rozpočet tím způsobem sdělal. A tu, pokud jde o řádný rozpočet, činí řádná vydání 2.124,849.145 K a řádné příjmy 2.306,620.802 K, čili řádný rozpočet jest aktivní 181 miliony korun.

Bylo by to skutečně radostné, (kdybychom) si mohli říci, že pro budoucnost, za normálních poměrů, budeme moci vystačiti se všemi těmi příjmy a že vystačíme se všemi vydáními, která až dosud sluší pokládati za řádná. Já ovšem musím do této radosti kápnouti trochu pelyňku, a sice musím upozorniti docela otevřeně, že ve státním dluhu Československé republiky, odst. VII., neuvádím žádné zúročení, žádné úrokové břemeno z dluhů, které eventuelně naše republika bude museti převzít z předválečných dluhů rakouských. Uvésti jsem tam nemohl nic a sice proto, poněvadž bych tím praejudikoval eventuelně rozhodnutí mírové konference. Následkem toho toto ocenění zde schází a přirozeně bude míti svůj určitý vliv na to, zdali ten sufficit zůstane čili zmizí. Ale mimo to ještě musím upozorniti, že v mimořádných vydáních státních dluhů uvádím obnos 92 milionů, které však, jak dále ukáží, přemění se povlovně na řádné zatížení. A toto zatížení vzroste ještě tím, jestliže budeme musiti deficit mimořádný krýti nějakou výpůjčkou.

Mimo to musím upozorniti, že v ministerstvu Národní obrany počítám jako řádný výdaj obnos 211 mil. Ovšem nevím, zdali s tímto obnosem i při řádném rozpočtu za normálních dob vystačíme.

Pokud jde o ministerstvo železnic, počítá se se řádným výdajem v obnose 739 mil., a také zde vzhledem k stavu železničního parku, vrchní stavby a všeho ostatního, při nutnosti nových investicímyslím, že s tímto obnosem řádných výdajů, leč bychom se při železnicích skutečně naučili šetřiti, sotva dovedeme vystačiti.

Pokud se týče příjmů, tu ovšem eventuelní zvýšení těchto příjmů v dobách normálních může nastati a sice tím, že dosavadní malý výnos daně z piva a dosavadní daně z lihu vzhledem k tomu, že veškerý ječmen a veškeré brambory musejí býti věnovány výživě lidu a nemohou býti ani sesladovány ani přeměněny v lih, poskytly by nám trochu větší výnos.

Ale jinak, až přehlédneme mimořádný rozpočet, přesvědčíme se, že z tohoto mimořádného rozpočtu přejde ještě celá řada věcí i do mírového hospodářství, takže nemůžeme býti obzvláště nějak hrdí na to, že končíme v řádném rozpočtu sufficitem 181 mil.

Já, velectění pánové, přejdu však k rozpočtu mimořádnému. A tu v mimořádném rozpočtu obnášejí mimořádné výdaje 3.829,164.404 K a mimořádné příjmy 505,762.698 K, čili, pánové, končíme v mimořádném rozpočtu deficitem 3 miliardy 300 mil. Velice bychom si mohli přátí, kdyby tento mimořádný deficit byl skutečně mimořádný a poslední. Jestliže pátráme po příčinách, proč takovýto veliký mimořádný deficit vznikl, tu musíme příčiny hledati v různých směrech. V prvé řadě jde ještě až dosud o rok ve skutečnosti válečný. My jsme byli povoláni — nebo, chcete-li, povolali jsme se — k utvoření samo-

statného státu, ale dostali jsme stát, který byl od Rakouska vyrabován, zbaven prostředků pro živobytí lidu, zbaven dobytka, zbaven veškerých surovin a veškerých prostředků k tomu, aby zde mohlo nastati řádné hospodářství. Naši spojenci vedli válku blokadou, a chtějí nechtějí také nás touto blokadou trefovali, poněvadž naše geografické položení bylo takové, že jsme byli v Rakousku. Tato blokáda měla za následek, že veškeren náš průmysl byl zbaven jakýchkoliv surovin a že dovoz všeho byl úplně znemožněn, a jest zajisté, vzácní pánové, krásné, že, když nastalo příměří, tí naši přátelé za hranicemi pokládali za svoji první povinnost, aby pomohli českému národu. (Výborně! Sláva jim!) V první řadě byla to velká republika americká (Výborně! Potlesk.), která přišla s velikým úvěrem potravinovým, přišla s úvěrem, poněvadž velice dobře ví, že my nečekáme na dary, nýbrž, že čekáme jen na pomoc, (Výborně!) že tak jako ve válce si naši za hranicemi nedali nic darovati, i my tvoříce stát nechceme býti obdarováni, nýbrž chceme jen, aby nám bylo pomáháno. (Výborně! Potlesk.)

Za tuto velikou pomoc, kterou poskytla nám republika severoamerická, zůstaneme vždy zajisté vděční, a ti, kteří se starají o dovoz potravin k nám, jako ministr Hoover a prof. Hutchinson, zůstanou jistě na věčné časy zapsáni v knize, ve které bude jednou líčeno, jak český národ po třístaleté nesvobodě dopracoval se svobody. (Výborně! Potlesk.)

My zajisté musíme býti vděční Francii a Itálii, že přišly nám na pomoc, abychom mohli brániti vojensky svoji tvořící se republiku proti úkladům svých sousedů. (Výborně!) Musíme býti obzvláště vděční Francii, poněvadž ta sama v této válce utrpěla rány

přímo smrtelné. A my musíme býti jistě také vděční Anglii (Výborně!), že nás přiblížila k moři (Potlesk), že nám umožnila to, aby tento středoevropský stát mohl se dostat k Černému moři i k moři Baltickému. A my věříme, že tento největší námořský národ, až naše republika bude konat pod vlastní vlajkou první kroky po moři a první jízdy ve volnosti a svobodě, že nás svými zkušenostmi a vším tím, co mu jest k dispozici, dovede podpořit. (Výborně! Potlesk.)

Ale jisto jest, že jedno od nás mají všichni právo očekávat: že my dovedeme si pomoci sami, když první výpomoc nám poskytnou. A tu ovšem my chystáme se k této práci. Překáží nám a překážela nám v tom ovšem jedna věc. My rozešli se v této říši s ostatními státy a měli jsme nárok na to, abychom dostali to, co po Rakousku zde zbylo. My jsme měli nárok, abychom všechno to veliké jmění, které v centrále zůstalo, dostali včas. A tu musím výslovně konstatovati, že ti, kteří vládnou v těchto státech, v nichž byly dříve centrály obou států, se ve svém poměru k nám, v hospodářském poměru nijakým způsobem nezměnili, že zůstávali i nadále vůči nám stejným způsobem nepřátelskými, jako byli dříve. A já doufám, že při jednání mírovém bude uváženo, že není potřebí, aby nějaká země byla zničena zbraněmi, aby byla roztřílena kanony, aby bylo děláno příkoří ženám a dívkám, že není potřebí, aby bylo organizováno vojenské lupičství, jak jsme viděli v této válce, nýbrž že stačí, aby rafinovaným způsobem byla ochuzena jedna část státu na útraty států ostatních. Doufám, že všechna tato příkoří, která jsme za Rakouska utrpěli v této válce, dojdou ocenění v mírových jednáních. Ale ani na to nemáme ve skutečnosti práva spoléhatí, my můžeme v tom spoléhatí jen sami na sebe.

A jestliže tedy oceňujeme, proč vznikl náš tak veliký deficit, tu některé položky musíme připočísti na vrub těchto věcí válečných. Jest tu hned jedna položka takových válečných opatření, totiž vyživovací příspěvky v obnosu 1081 milionů. Připočteme-li k tomu ostatní podpory, které jsou udělovány z důvodů vojenských, obnáší tento výdaj 1200 milionů. My tento výdaj neseme, a sice neseme ho s jistou hořkostí.

Tyto válečné vyživovací příspěvky a všechna opatření, která byla na říšské radě právě pro válku konána, jsme my podporovali, naši poslanci na říšské radě o zvýšení všech těchto věcí a všech takových nákladů se namáhali. Namáhali se proto, poněvadž chtěli velkým zatížením rakouského státu seslabiti válečnou stranu rakouskou, poněvadž chtěli tím, že finance rakouské rozvrátí, způsobiti rychlejší porážku sobě nepřátelského státu. Bohužel, tyto důsledky své politiky musíme dnes také nésti. A musíme je nésti ještě po jedné stránce. Všechny tyto příspěvky byly jistě velmi ochotně povolovány tam, kde jsme měli vliv, poněvadž platilo mínění, že z cizího krev neteče. Ale dnes ta krev teče z vlastního, a kdybychom skutečně u nás byli dospěli již tak daleko, že každý občan by se ohlédl, co ty věci stojí, tedy zajisté všichni občané by si bývali provedli revisi, zdali neberou tyto vyživovací příspěvky lidé, kterým po právu a zákonu nenáleží. A já jsem přesvědčen, že, kdyby všichni občané — jen úředníci to dělali nemohou, to by bylo příliš málo — ale kdyby všichni občané si tuto revisi provedli, že bychom na těchto příspěvcích ušetřili dobrých 300 milionů. (Souhlas.) Není žádné pochyby, že tento obnos vzhledem k tak veliké demobilisaci, kterou jsme v nejstarších ročnicích provedli, vypadá příliš vysoký. Ale to, vele-

ctění pánové, jsou důsledky naší, řekl bych ještě příliš mladé občanské statečnosti, poněvadž k občanské statečnosti náleží a náležeti musí, že křivdu, ne-správnost snášeti nesmíme ani u druhých, když ji někdo páše.

Druhá velká položka, ze které se skládá náš mimořádný deficit, je položka usnadnění živobytí. Drahota, která následkem devalkované měny nastala a která nastala také následkem toho, že zde bylo příliš málo věcí, příliš málo statků a potřeb, vedla stát k tomu, že poskytoval celou řadu úlev a podpor na zlevnění potravin, na zlevnění chleba a na zlevnění masa.

Tyto obnosy dělají cifru 220 milionů. Mimo to nedostatek veškerých surovin následkem právě bojkotu a následkem blokády vedl k tomu, že po demobilisaci nastala veliká nezaměstnanost. Za 2 měsíce v Čechách, na Moravě a ve Slezsku bylo vyplaceno na podporách v nezaměstnanosti 58 milionů. Do rozpočtu dáváme obnos 216 milionů, předpokládajíce, že tato nezaměstnanost bude povolně klesati, poněvadž snad neplyne z toho důvodu, že by lidé pracovati nechtěli.

Doufám, že tato příležitost k práci se bude množiti, ponoste, a že tento obnos 216 milionů snad ani nevyčerpáme. Nevyčerpáme ho ovšem tenkrát, jestliže zase občané — nejenom úřady — beze všeho milosrdenství budou hleděti na správné provádění zákona, kterýžto není určen pro to, aby z něho brali podpory lenoši, nýbrž jenom ti, kteří příležitosti k práci nemají. (Výborně!)

Tu ještě má naše občanstvo příležitost, aby zmenšilo tento deficit. Při obou položkách: při vyživovacích příspěvcích i při položce na nezaměstnanost musí býti spolučinno všechno obyvatelstvo, neboť,

velectěné shromáždění, za tento rozpočet a za jeho schodek nejsem zodpověden já, není zodpovědná vláda, není samo zodpovědné Nár. shromáždění, nýbrž do valné míry je za výsledky tohoto hospodářství zodpovědná celá veřejnost. Já snad ze všech těch zodpovědných jsem za výsledky rozpočtové zodpověden nejméně a to proto, poněvadž já jsem se nejvíce namáhal o to, aby náš deficit byl co možná nejmenší.

Já jsem se proto namáhal o to bez ohledu, zdali je to populární nebo ne. Já jsem vzal na sebe to těžké břímě ministra financí, břímě, které žádný nechtěl, a myslil jsem, že první povinností každého ministra financí jest šetřit. Totéž myslil také Lloyd George, když byl ministrem financí. Dopadlo to pro něho také špatně. A tu, pánové, přicházím k položce, která zavdávala v tomto shromáždění a v mém poměru k jednotlivým výborům nejvíce příčin k fricím, a to jest položka: „Přídavky, příplatky, cestovné, paušály státních zaměstnanců“. Tato položka u zaměstnanců státních dělá 350 mil. K, u zaměstnanců železničních 269 mil. K, u vojska, gážistů a mužstva 245 mil. K, úhrnem 864 mil. K.

Já vím, velectění pánové, že je dnes situace ministra financí velice nepříznivá. My ale všichni se pamatujeme, že v rakouském parlamentě, když jednalo se o milion, byly sváděny celé bitvy a ministerstvo Körbrovo padlo pro refundaci 7 milionů. Dnes ty věci stojí tak, že když něco nestojí 100 mil., jest to laciné. Prosim však, račte laskavě uvážiti, že celý výnos daní přímých i nepřímých činí 617 mil. korun a drahotní přídavky zaměstnanců státních a vojska bez železničních zaměstnanců 595 mil. K, čili z celého výnosu daní přímých i nepřímých zbývá na to všecko ostatní 22 mil. K, které však, pánové, budou zítra neb

pozitíí velmi dokonale zkonsumovány. Jestliže tedy, velectěné shromáždění, jest takovýto stav, můžete se tomu ministru financí divit, že hledí šetřítí? Jest to jeho povinností, jestliže nechce skutečně způsobiti velkou finanční katastrofu.

Já nemíním slavné shromáždění nějakým způsobem strašiti. Račte však uvážiti, že máme jeden podnik, největší podnik státní, a to jsou naše státní železnice. Račte se podívatí, mnoho-li k tomuto deficitu 3 miliardy 200 mil. K přispěl tento náš státní podnik. Já jsem se vyjádřil snad špatně, já jsem měl říci, mnoho-li tento státní podnik přispěl k výtěžku. To by se rozumělo samo sebou, jestliže se jedná o státní podnik.

Velectěné shromáždění! Železnice však vykazují příjmů okrouhle 700 mil., vydání 1050 mil. a k tomu drahotní přídavky 269 mil. K, čili jejich deficit dělá 600 milionů, za nějakou chvíli vzroste o dalších 100 milionů a já myslím, že to půjde ještě výše. Jestliže, pánové, uvážíte, že železnice vydají dvakrát tolik, kolik měly příjmů, musíte si říci, že snad bylo by pro stát lépe, kdybychom to někomu dali. (Posl. Modráček: Jestli by to někdo vzal! Veselost.) Nemáte v tomto deficitu ještě vůbec ani úroky z dluhů, které event. budeme musiti převzítí a které při nejmenším musíme odhadovat na 80 mil.

Velectěné shromáždění, já jsem druhý Čech ministr financí — prvním byl dr. Kaizl ve Vídni — a oba dva shodujeme se v jednom: že státní dráhy nemají býti pasivní, že státní dráhy to, co vydávají, musí svými příjmy také krýti. Velectění pánové, račte si vzítí soukromého podnikatele, nějakou společnost dráhy, která by vydávala dvakrát tolik nežli příjme; ta musí, poněvadž zde není nikoho, kdo by to za ni zaplatil, udělati bankrot. U státních drah se to

přece nemůže udělati tak, že by podnik přišel jednoduše do státní pokladny a odtud si obnosy na krytí deficitu vybral. Ty státní dráhy na sebe fakticky musí vydělat a já konstatuji, že po této stránce jsem v úplném souhlasu se svým kolegou ministrem železnic (Výborně!) a že před vás také on přijde — on vlastně sám to může učiniti ve své působnosti — s takovým zvýšením tarifů, že tento deficit bude kryt. Přirozeně, nebude nic jiného zbývat, budou-li růsti náklady, budou také zvyšovány tarify. Já ovšem docela otevřeně říkám, že jenom mladost naší republiky může ospravedlniti to, že výdaje u železnic jsou tak veliké a i po této stránce shodují se s ministrem železnic v tom, že by se na výdajích státních drah dalo velmi mnoho ušetřit. (Výborně!)

Ale, prosím, pánové, toto šetření musí býti prováděno skutečně způsobem, který by byl pronikavý. Neboť, velectěné shromáždění, to není ke cti republiky, jestliže jedete první třídou a máte tam rakouský pořádek, to jest, že tam vůbec nikdo neplatí. To není ke cti republiky, jestliže v II. třídě polovička lidí neplatí a polovička platí III. třídu. To není ke cti republiky, že ve III. třídě jezdí slepí pasažeri anebo platí samé režijní lístky do 4. kolena dolů i nahoru a z vedlejší linie (Veselost.); velectěné shromáždění, to není ke cti demokracie! Demokracie znamená rovnost, ale znamená rovnost také v povinnostech, neznamená taková privilegia, která se dávají na drahách. To nejde; tady znamená to odstraniti všechna privilegia a pěkně šetřiti, začít šetřiti od tohoto. Tedy, pánové, to bude demokratické, jestliže všichni občané republiky budou stejně na železnicích platiti. (Výborně! Potlesk. Posl. Kolářiková: Salonní vozy!) Já jsem nejel v salonním voze! (Posl. Kolářiková: Pojďte do třetí třídy, hnísti se tam jako my, uvidíte!

Různé výkřiky.) Prosím, slavné shromáždění, je viděti, že jsme snad ještě nedospěli k tomu, aby nevzbudilo odpor, když se řekne, že všichni občané v republice jsou si rovni v povinnostech (Potlesk.), že snad nejsme ještě tak daleko, abychom směli říci, že se v republice musí šetřiti. To ovšem by bylo skutečně smutné, kdybychom nebyli již tak daleko, ale já přijdu k tomu a ukáži, že po této stránce jiné vyspělejší státy také nejsou ještě tak daleko, ale přes to je potřeba, docela otevřeně tuto věc říci, poněvadž je viděti, že pro tyto zásady se musí velmi mnoho agitovati. Bude to snad před volbami nepříjemné, ale agitovati po této stránce se musí.

Druhá věc, která nepřiměřeně zatěžuje náš rozpočet, jest to, že naše náklady na veřejnou správu jsou příliš veliké, nepoměrně veliké k rozsahu našeho státu. Jest také tuto věc třeba říci, poněvadž takovou záplavu žádostí za úřednická místa, takovou ohromnou záplavu a tolik plánů na zřízení nových a nových úřadů, jakou jsme viděli u nás v republice, myslím, ještě nikde nebylo viděti. (Souhlas.) My jsme z Rakouska převzali tu zásadu, že úředníků (Hluk. Předseda zvoní.) musí býti mnoho (Hlas: I ministerstev!), ale, pánové, my jsme spravedliví a my jsme řekli, že musí býti dobře placeni. Bylo by to sice lepší kdyby se řeklo, že úředníků má býti málo a dobře placených, ale my chceme obojí: mnoho a hodně placených. A to jest ovšem, pánové, pro naše finance velmi krutá a těžká rána. Já vím, je to velmi nepopulární, takovéto věci říkati, ale já již jsem tak neodvislý člověk, že je mně to lhostejné. Já se nedívám na strany, já se nedívám na stavy a já se nedívám na třídy; já si myslím, že když jsem vstoupil do ministerstva a přijal resort ministerstva financí, že nesmím býti ničím jiným než republikánem, ne če-

skoslovenského venkova, ani snad města, ani toho neb onoho stavu, nýbrž prostě jediné a pouze republikánem. A proto neračte z toho, co já říkám, žádnou zbraň kouti proti straně, ze které jsem vyšel. Já se svou stranou v této věci jsem velmi často a velmi ostře na štíru. (Veselost.) Ale já při tom, že jsem se svou stranou často na štíru ve všech těchto věcech, mohu říci, že jsem často v souhlasu se svými kolegy z ministerstva. Přítel dr. Soukup to jednou napsal, že to v Čechách dopadne tak: když v Rakousku byl každý sedmý člověk úředníkem, že u nás bude každý třetí (Veselost.), a tedy tato převaha úředníků, to ustavičné rozmnožování počtu úředníků povede eventuálně k tomu, že nezřídíme lidovou, nýbrž úřednickou republiku.

Velectěné shromáždění, ty závody, které vidíme, aby si jednotlivé strany získaly přízeň úředníků a učitelů, a to, že vidíme, že se příslušenství mění podle toho, která strana dá více, to mne jinak nechává lhostejným stranicky a politicky. Před jedním ale varuji, pánové; viděli jsme to už na jednom místě, viděli jsme to v Praze před válkou, kde úředníci rozhodovali ve II. sboru a každý rok byli předmětem zápasů mezi stranami. A výsledek toho byl jedním slovem: pražský magistrát. Každý Pražan vám řekne, co to znamená. Dejme, pánové, v úřednické otázce pozor, abychom z celé republiky neudělali pražský magistrát. (Výborně!)

A nyní, velectění pánové, dovoďte, abych přistoupil k tomu, že vytknu ještě některé věci, které zatěžují rozpočet mimořádných výdajů. — Jest tu v první řadě ministerstvo Národní obrany. Ministerstvo Národní obrany má mimořádný rozpočet 462,146.059 K. Myslím, že ve veřejnosti jest dosti rozšířeno mínění, že vlastně tento velký deficit, který

zde vzniká, způsobují vojáci, že vlastně je proto takový, že vojáci příliš mnoho stojí a utratí. Jak vidíte, i když přidáme k tomu, co se na drahotných předavcích vyplácí vojsku, znamená to deficit něco přes půl miliardy. Ovšem při tom upozorňuji na jedno: že tato mimořádná vydání jsou počítána do 31. července 1919, poněvadž jsme předpokládali, že do 31. července bude moci býti provedena demobilisace. Nebude-li ovšem do té doby provedena, tu, pánové, přirozeně tento obnos naroste dále. Je to potřeba, abych to docela otevřeně řekl, že tímto obnosem tří miliard 300 milionů není eventuelně — a podle situace se zdá, že zcela bezpečně — tato čísllice deficitu vyčerpána.

Mimořádných vydání v ministerstvu veřejných prací nalézáme čísllici 172 miliony. Z této čísllice 100 milionů jest věnováno na různé nouzové práce, tedy ve skutečnosti bychom tuto čísllici 100 milionů měli připočítati k příspěvkům pro nezaměstnanost, poněvadž to jest vlastně také léčení této ohromné choroby, která zde jest.

Tedy z těchto asi položek, velectění pánové a dámy, skládá se náš mimořádně veliký deficit. A já jen o jedno prosím: přestaňte jej zvětšovat! Přestaňte jej, pánové, zvětšovat, poněvadž my ten rozpočet, ten deficit, jsme dělali, protože jsme si skutečně mysli, že musíme za živého Boha mírově býti živi. My jsme jej dělali z jisté netrpělivosti, že všechny ty křivdy, které spáchalo na jednotlivých stavech Rakousko, musí býti okamžitě přes noc odstraněny. My jsme dokonce — a bylo mně to často velice hořké, když mně to bylo vyčítáno — mysli, že musíme všechno, co jsme vynutili ve své pasivní resistenci proti Rakousku na těch rakouských vládách, obratem ruky splniti. Tedy nabádám-li k tomu, vím, že konám práci, která není populární. Ale vzácné shromáždění,

to dělali jiní ministři také a nebyli proto populární, ale přece jen budoucnost jim dala za pravdu. (Posl. Modráček: Až po smrti!) Byl to — ten ještě žije — Lloyd George, který v jedné své rozpočtové řeči, kdy měl veliký deficit, jako my máme, řekl: „Co mám dělat jako finanční ministr? Dluhy dělati nechci. Jak mám ten veliký deficit krýti? Jest zcela přirozeno, že prvním cílem ministra financí, který stojí před velikým deficitem, jest, aby se ohlédl po možnosti úspor s úmyslem, aby se pokud možno vyhnul novým výdajům nebo je aspoň co možná zmenšil. Když se minulého léta rozneslo,“ — pokračoval Lloyd George — „že dle svých nejlepších sil míním pátrati po úsporách, prohlásil to zodpovědný nepřátelský tisk za nestydatost, přistupovati k vyšetřování možnosti úspor v některých našich velmi nákladných úřadech. Když jsem jen zkoumání stavu zařídil, byli jsme já i moji kolegové zasypáni vytrvalým posměchem, na cti utrhaním a hanobením, jakých se sotva před tím nějakému ministru dostalo. Jsem i nadále toho názoru, že by se důkladné prozkoumání veškeré činnosti úřední zemi vyplatilo. Ale jest mně také úplně jasno, že nelze docíliti v tomto směru značných úspěchů potud, pokud veřejné mínění tak dalece není vychováno, aby s takovým zkoumáním projevilo souhlas a nutnou podporu.“ (Výborně!) A když toto řekl, pokračoval: „Proto sáhám k jinému prostředku, abych vyrovnal bilanci: k zvýšení daní a k zavedení nových daní.“

Tedy, slavné shromáždění, jest viděti, že to v Anglii chodí tak, jako to chodí u nás. Snad trochu ve formách se to liší, snad tam hned ministra financí nevěšejí (Veselost), snad tam starší kultura a společenské vychování brání tomu, aby se sáhlo ihned k takovýmto výhrůžkám, ale jest viděti, že také tam

musil Lloyd George nejdříve probouzení a budí to, aby se smělo šetřit.

Poněvadž se mu to nepovedlo, tedy sáhl k novým daním. Nuže, nebudete mně, velectěné dámy a pánové, zazlívati, že půjdu ve stopách tohoto anglického státníka a že vám přednesu daně, které míním zavést. Ale prosím, výslovně říkám, že nemohu ho následovati tak docela. On totiž řekl: „Vypůjčovat si nechci“ — a já vám přece musím říci, že si vypůjčovat musím, poněvadž nemohu vyzkoumat daně, které by všechno to kryly. Pokud, prosím, bude tento mimořádný deficit, který zde je, obnášeti více nežli 1½krát tolik, mnoho-li jsou řádné příjmy, které máme, bude ovšem těžko přijíti k vám a říci, že zdvojnásobíme veškeré daně. Já tedy prosím slavné shromáždění o trpělivost, až budu tyto daně čistí (Veselost) a do jisté míry je aspoň v hlavních rysech vykládati.

Největší daň, kterou jsem již ohlásil dříve a pro kterou velmi pečlivě konají se soupisy, jest dávka z majetku — ovšem ta pro náš rozpočet a pro tento schodek nemá žádného významu, poněvadž jest určena k něčemu jinému.

Stát, který by ze jmění bral na běžná svá vydání, byl by velmi brzy hotov. Stát může brát jenom z důchodů a nikoliv ze skutečného jmění. Tedy tuto daň počítati nemůžeme ke krytí tohoto schodku. Ale přece mám za svou povinnost říci jaksi, jakým způsobem a jak daleko dospěly tyto přípravy a to tím spíše, že u nás obyčejně netrpělivi lidé myslí, že s takovou obrovskou věcí, jako jest daň z majetku, můžeme býti hotovi přes noc. Takoví čarodějové nejsme.

Tedy pro daň z majetku provádějí se soupisy. Tyto soupisy jsou na základě zmocňovacího zákona až do dneška všechny vypsány a budou do 10. čer-

vence provedeny. Mimo to předstoupím před slavné shromáždění s návrhem na zmocnění, abych provedl ještě soupis majetku nemovitého a hypotekárních pohledávek. Tím by bylo skončeno celé zjišťování majetku a na podzim by se mohlo přistoupiti k projednávání zákona o dávce z majetku. (Posl. P. Krojher: Válečné zisky!) Hned k tomu přijdu.

Pokud jde o soupis peněz, které byly při okolkování, tedy snad stačí několik dat, aby bylo zřejmo, jaký efekt táto akce měla. Předpokládali jsme, že v oběhu bylo $7\frac{1}{2}$ miliardy bankovek. Ve skutečnosti bylo k okolkování předloženo za 4.969 milionů bankovek. (Hlasy: Slyšte! To jest málo!) Mimo to ovšem byly zde hotovosti státní, — poněvadž nikdy nebyly daně placeny tak rychle jako tenkrát, v obnosu 2.400 milionů — takže celkový oběh byl 7.382 milionů. Žirový účet u rakousko-uherské banky obnášel 1.615 mil. a pokladniční poukázky 468 milionů. Z celého skutečného obnosu bankovek rakousko-uherské banky per 37 miliard bylo tedy v Československé republice 7 miliard a z možného oběhu, který by se rozmnožil tím, že by byly vydány bankovky na všechny žirové účty a pokladniční poukázky, na 51 miliard, bylo v Československé republice $9\frac{1}{2}$ miliardy, tedy poměr, pokud se toho týče, zajisté příznivý.

Pokud se týče stažení 50%, tu konstatuji, že ve skutečnosti následkem toho, že státní hotovosti byly úplně okolkovány, že byly vklady do 500 K vráceny úplně a mimo to že byla vrácena celá řada peněz, které měly ráz veřejný, obnáší oběh bankovek dnes 4.943 miliony a mohl by býti tento oběh ještě z žirových účtů a pokladničních poukázek zvýšen na 6.400 milionů, takže zadržенých bankovek jsou necelé dvě miliardy, čili jinak asi $\frac{1}{3}$ oběhu, který tenkrát skutečně byl, i oběhu, který by vůbec mohl býti.

Z toho, vzácní pánové, vidíte, že všechny snahy, uvolnění ještě nějaké obnosy z těchto zadržovaných bankovek, by ohrožovaly celý tento plán. Ohrožovaly by ho proto, poněvadž to, co vůbec mohlo být propuštěno, to skutečně již bylo velmi konciliantně propuštěno, takže oproti původně zamýšlenému zadržení 50% došli jsme ve skutečnosti na 33%.

Jinak ovšem od tohoto opatření byly snad na mnohých místech očekávány buňhvi jaké výsledky. Já jsem tenkrát zde výslovně řekl, že jest to jen první krok na této cestě a že všechno se bude řídit podle toho, jakým způsobem bude pokračovati rozvoj našeho národního hospodářství, poněvadž valuta nemůže být předepisována žádným nařízením ministerstva financí, nýbrž ona jest výsledkem skutečného hospodářského stavu státu. A tu ovšem na zahraničních trzích naše valuta stoupla a byla skutečně oceněna.

Bylo skutečně oceněno to, že jsme svoji měnu od měny rakousko-uherské banky odlouplí a že jsme se postavili na stanovisko, na němž doufám, že setrváme, že totiž oběh bankovek nebudeme státními půjčkami rozmnožovat.

Ovšem naděje, které byly kladeny do toho, že ceny půjdou dolů u nás následkem toho, jsou přepiaty. Neboť, pánové, aby mohlo to tímto způsobem působiti, musela by bývala nastati stabilisace veškerých důchodů a musely by přestati stoupat mzdy a musely by přestat stoupat platy a služné. (Posl. Modráček: A ceny!) Pardon! Prosím, všechno to dohromady souvisí v kruhu, ze kterého se nenechá žádný článek vytrhnout. Tedy při tom, jestliže zlepšování koruny by mělo míti tento výsledek, potom by musili všichni, kterých se to týká, říknu, míti nějaký čas trpělivost. O nic jiného by zde nešlo.

Ale, velectění pánové, ať věci dopadnou jak chtějí, ať jdou všechny mzdy a všechny platy ještě do výše, ať výrobní náklady rostou a stoupají jak chtějí, to nemění na jedné věci celého toho plánu potud nic, že nijak neprejudikuje jiné řešení, že to jiné řešení může nastati, jestliže tyto věci stanou se nesnesitelnými. Je prostě plánem, který znamená stabilisaci, zachycení alespoň těch poměrů, aby se nehoršily, a to myslím, velectěné shromáždění, že se povedlo, že poměry se nehorší, že naše měna neklesá, že naše měna není podrobena takovému klesání, jako to bylo dříve. (Posl. Kříž: Ceny stoupají!) Ale mzdy také a vaše služné také!

Tedy, velectěné shromáždění, ty věci se nedají odlupovat od sebe. To je kruh hospodářský, kde se nedá jenom tvrditi: to a to nebude míti a nesmí míti tento účinek.

Dále, prosím, ohlašuji — jenom ohlašuji, dosud jsem mluvil o dávce z majetku — daň z majetku, která by byla kontrolou pro osobní daň z příjmu. Nebyla by daní vysokou — její výnos počítám na 40 milionů K ročně. Její sazba by byla mírná, ale ona by stihla také veškeren majetek, který je neproduktivní, který je luxusní, který se neobjeví v příjmové dani tím, že má nějaký výnos, a byla by současně doplňkem osobní daně z příjmů a byla by pro jednu věc nesmírně důležitá: že jestliže někdo dnes zapře ve svém majetku něco, tedy to bude musiti zapírati trvale, poněvadž tato daň bude trvalá a jednou se na to přijde, že při velké dávce majetkové něco zapřel. Tedy je to zároveň pojišťovací ventil pro to, aby se docílilo řádných fassí a aby zároveň veškeré té ohromné námahy za účelem zjištění majetku nebylo použito jenom jednou, nýbrž aby výsledků těch používáno bylo trvale. Ale to všechno nemá pro roz-

počet náš trvalého významu, poněvadž tato daň může býti vybírána až pro příští rok. Třetí daň, kterou ovšem nyní také nenavrhuji, — a nenavrhuji ji úmyslně — jest daň z konjunkturálních zisků. Poněvadž daň z válečných zisků jest jen pro letošní rok a nemůžeme na přes rok zaváděti daň z válečných zisků, je potřeba zavésti daň jinou, totiž daň z konjunkturálních zisků, poněvadž není žádné pochyby, že musíme zachytiti všechny ty, kteří za této doby, právě za doby počátku našeho hospodářského života přímo nestoudným způsobem zvyšovali ceny. (Výborně!) My musíme ukázati všem těm lidem, že jim to není nic platno, jestliže se tímto způsobem obohacují, že konec konců přijde ministr financí a to, oč se obohatili na útraty tvořícího se státu, že jim pro ten stát vezme. (Výborně! Potlesk.)

Ovšem s touto daní chtěl bych přijíti, budu-li ministrem financí — nebo můj nástupce — v měsíci listopadu a sice proto, poněvadž nikdo nesmí vědět, mnoho-li tato daň bude činiti; kdyby to věděli, hleděli by to napřed vydělat. (Veselost.)

Já jistě, velectění pánové, při tom nebudu postupovati tak fiskálně, abych hleděl nyní k tomu, aby co možná nejvíce lidí mělo tyto konjunkturální zisky, poněvadž by z toho plynuly potom veliké daně. Já jistě snažím se ze všech svých sil, abych stíhal každý takovýto neoprávněný zisk již nyní a abychom při revisích, které provádíme všude po celé republice, tyto věci zjišťovali a odevzdávali ty lidi spravedlnosti, které náležejí. (Posl. Jaroš: Teď jest taková manýra, že se to plus nezanáší do knih, nýbrž strká hned do kapsy!) My to, prosím, najdeme u toho druhého.

Tedy tyto tři daně pro náš deficit významu nemají. Následující daně však měly by již svůj výsledek. Byla by to daň z úroků kontokorentních, která

by vynesla 8 mil. ročně, přírážka k dani pozemkové, odstupňovaná podle výše daně pozemkové až do 250%, vynesla by 15 mil. (Posl. Modráček: Celá pozemková daň nebo jenom zvýšení?) Zvýšení to by vyneslo... (Posl. Modráček: To je dosti málo!) Ona sama sebou jest malá. Poplatky z nájemních smluv, které zavéstí míním, vynesly by 2 mil., daň z obratu zbcží, při zboží obyčejném 1%, při luxusním 10%, vynesla by ročně 300 mil. korun. Dále: poplatek z připuštění cizozemských papírů a cizozemských losů a monopol třaskavinový. U těchto tří věcí bude obnos nepatrný a nemohu ho vůbec udat. Nyní, prosím, přicházím k dalším daním: 20% dani z uhlí, která by při nynější těžbě vynesla 250 milionů. (Odpor.)

Vzácní pánové, já jsem ještě při žádném vydávání, které zde bylo, neslyšel z tohoto slavného shromáždění ozvat se slovo: Není možno. Ještě ani při jednom zatížení státního pokladu tady nepovstal nikdo proti. Velectění pánové, 20%ní daň z uhlí jest již zavedena v Německu a my ji dokonce platíme, poněvadž, pokud se nám dovází německé uhlí, tuto daň platíme v ceně a naše uhlí, které jde do Německa, je touto daní zdaněno v Německu proto, že u nás daň zavedena není. (Posl. Johaniš: Zdaňte jen vývoz a ne domácí konsumenty! Různé výkřiky.)

Mně zůstává to jedno, pánové, v této věci nijak polemisovati nebudu. Vždyť, pánové, já vám pouze předkládám svoje návrhy. Kdybyste byli přišli dříve se svými návrhy, byl bych já zaujal k nim stanovisko.

Dále, prosím, zvýšení daně z vína na 40 korun z 1 hektolitru a daň nápojová — vynesou ročně 30 milionů. To snad půjde, poněvadž daň tato byla zavedena také v německém Rakousku, které je přímo vinným krajem. Dále daň z luxusních vín v lahvích, a sice při vínech, která při $\frac{7}{10}$ l. (obyčejná láhev vína)

stojí přes 10 K, za každých 5 K jednu korunu. Dohromady vynesou to ročně 10 mil. Zvýšení daně z lihu na 16 K z hektolitrového stupně při nynější malé výrobě, která je, vynesou 63 milionů ročně; ovšem že tato daň může být zavedena až od 1. září, tedy ten výnos pro letošní rozpočet nebude tak velký. Dále zvýšení výnosu daně z dopravy následkem zvýšení tarifů — to je automatické, poněvadž tato daň se vybírá 15 procenty s 15%ní válečnou přírůzkou, to je stará daň. Zvýší-li se tarify, zvýší se přirozeně tato dávka. Vynesla by 150 milionů. V ministerstvu železnic hodlají zvýšit tarify železniční, a sice jak na zboží, tak na dopravu osob, což by znamenalo asi 500 mil., takže by tímto způsobem ročně bylo zde krytí 1.345 milionů, pololetně ovšem nějakých 700 milionů.

Při tom, prosím, máme deficit 3 miliardy 300 milionů. Jak ráčíte vidět, ještě velmi mnoho se nedostalo k tomu, aby celý tento deficit byl kryt výnosem nových daní, a vláda musí asi apelovat na Národní shromáždění, aby jí dáno bylo právo, aby kryla tento schodek výpůjčkou. Všecky tyto daně i tento návrh na výpůjčku, to nejsou věci mého srdce, pánové, to také nejsou věci mého rozumu. Tak já si nepředstavuji úpravu finančních poměrů a úpravu nového daňového systému Čs. republiky. To není věc, za kterou bych stál a říkal, že to je spravedlivé a že to jest správné. Ne, pánové. Je to sice zvláštní, že finanční ministr tyto věci navrhuje a vám přímo říká, že se mu je ani nechce hájit, ale jest to pravda. Proč? Poněvadž my jsme nadělali vydajů, my jsme udělali deficit na tři miliardy; na to, abychom dělali velikou finanční reformu, nebylo času a v té celé situaci, jak dnes jest, také času nebude, či jinými slovy: my si musíme vypomáhati, my musíme prozatím jenom

flikovati, my nemůžeme dělati žádné veliké dílo, nýbrž my můžeme jen dělati spravovačky. Ale, vzácné shromáždění, když ta vydání jste dělali, tak jste je dělali také bez nějakého plánu a já myslím, že žádný z vás a žádný z nás nevidí rád takové položky, jako jsou vyživovací příspěvky, nerad vidí takové položky, jako jest nezaměstnanost, nerad vidí takové položky, jako jsou subvence na nějaké stavby, všichni z vás by rádi viděli v těchto vydáních jiný pořádek, jiný postup, aby také mohl býti jiný pořádek a jiný postup v příjmech.

Tedy prosím, já jsem vymyslel tyto daně. Vymyslel jsem je jako věc ze skutečné nouze; něco z nich bude moci zůstatí trvale, něco bude jen přechodným opatřením. (Posl. Modráček: A stojí za nimi vláda?) Ano, prosím. (Posl. Modráček: Celá?) Velectění pánové, já myslím, že vláda za těmito daněmi může státí stejně jako za nimi stojím já, a sice proto, poněvadž tady, pánové, přestávají všechny debaty, tady přestává všechno uvažování, jestli je to podle programu, aneb to není podle programu. Tady se jedná o něco jiného. Jestliže řeknete, že to nechcete dáti, tak vám docela otevřeně řeknu, že ty 4 miliardy, na které průběhem rozpočtového jednání ten deficit vzroste, nemůžete krýti jinak, nežli že budete tisknouti bankovky.

Tedy, pánové, tady přestává všechno žertování, tady přestává také to, abychom dělali nějakou „Prinzipienreiterei“. My jsme ji nedělali, vy jste ji nedělali, když se dělalo vydání, tedy prosím, nyní také tyto důsledky se musí nésti. A, velectené shromáždění, věřte, že jest to snad pro ministra financí nejméně příjemné, když musí přijíti s novými daněmi, a já jsem to byl, který se velmi rozmýšlel, abych s daněmi chodil, poněvadž jsem si myslil, že dove-

deme uspořítí tolik, abychom jakž takž s nějakou malou výpůjčkou vyšli.

To mi bylo znemožněno, a tyto daně, které navrhuji, skutečně jsou proti mému plánu, a také to říkám docela otevřeně. Ovšem, jestliže jsme si dovedli — já sice osobně ne — získati lásku a nadšení různých vrstev obyvatelstva svojí dřívější činností, tedy musíme také dáti a splniti svou povinnost vůči republice. Neboť, pánové, až jednou bude se psáti historie, jak byl tvořen tento stát, tu, věřte mi, ten historik bude se velmi málo starati o ty, kteří pro blaho nějakého stavu, nějaké třídy, nějaké určité skupiny republiky něco dělali; myslím, že historik bude si vybíratí jen ty, kteří nechtěli republiku budovati podle hesla úpadkového Říma „Panem et circenses“, nýbrž ty, kteří se hlásili k velkému heslu římské republiky, kdy byla nejsilnější, k heslu: „Salus rei publicae suprema lex esto“. (Výborně! Potlesk.)

Blaho republiky budiž nejvyšším zákonem. Proto vás žádám, pánové, bez rozdílu stran: nehleďte na to, zdali to, co máte odhlasovati, odpovídá vašim psaným programům, ptejte se jen na jedno: zdali blaho republiky vyžaduje, aby tímto způsobem byl kryt deficit, který zde máme. Prosím také, aby v debatě, která o tomto mém prohlášení bude zahájena, a kterou velice vítám, na tomto podkladě pohybovaly se vaše vývody. (Výborně! Dlouhotrvající potlesk.)

